

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА РЕЗУЛЬТАТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

IMPACT OF SOCIAL-EMOTIONAL LEARNING ON FORMATIVE ASSESSMENT RESULTS OF PRE-SERVICE ENGLISH TEACHERS

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.8>

Дмітренко Н.Є.,

докт. пед. наук,
професор кафедри іноземних мов
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла
Коцюбинського

Панченко В.В.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземної філології
Комуніального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Гладка О.В.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри англійської мови
з методикою викладання
Криворізького державного педагогічного
університету

Школа І.В.,

канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов
і методики викладання
Бердянського державного педагогічного
університету (Запоріжжя)

Девіцька А.І.,

канд. філол. наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Ужгородського національного
університету

Автори статті розглядають питання впливу прийомів соціально-емоційного навчання у формувальному оцінюванні майбутніх учителів англійської мови на розвиток їх англомовної комунікативної компетентності. У статті проаналізовано літературні джерела з тематики дослідження, а також визначено особливості імплементації прийомів соціально-емоційного навчання у формувальне оцінювання. Авторами описано методологію якісного кейс-дослідження: описано процедуру проведення експериментального навчання, надано характеристику учасників (назва закладу вищої освіти, кількість учасників, гендерна самоідентифікація, рік навчання), методи збору й обробки інформації. У статті представлено прийоми соціально-емоційного навчання, які використовувались в дослідженні, серед яких: вихідний квиток, читачький і діалоговий журнали, щоденник паломника, оцінювальні рубрики, рефлексивні стратегії та графічні організатори; надано характеристику прийомів соціально-емоційного навчання, особливості їх використання у формувальному оцінюванні, наведено приклади застосування прийомів соціально-емоційного навчання у формувальному оцінюванні, алгоритм роботи з ними, а також представлено коментарі студентів і викладачів щодо використання зазначених прийомів в освітньому процесі, висловлені під час інтерв'ю у процесі експериментального навчання. Результати дослідження підтвердили, що використання прийомів соціально-емоційного навчання у формувальному оцінюванні майбутніх учителів англійської мови має позитивний вплив на розвиток їх англомовної комунікативної компетентності, оскільки створює позитивне та продуктивне навчальне середовище, спрямоване на розвиток важливих комунікативних навичок і вмінь, а також відіграє вирішальну роль у підвищенні емоційного інтелекту студентів, їхнього психологічного благополуччя, що значно поліпшує академічні результати.

Ключові слова: соціально-емоційне навчання, формувальне оцінювання, май-

бутні учителі англійської мови, прийоми СЕН, англомовна комунікативна компетентність.

The authors of the article consider the impact of social-emotional learning techniques in the formative assessment of pre-service English language teachers on the development of their English communicative competency. The article analyzes the literary sources on the subject of the research, and also identifies the specifics of the implementation of social-emotional learning techniques in formative assessment. The authors present the methodology of a qualitative case study: the procedure of conducting experimental training, the characteristics of the participants (name of the higher education institutions, number of participants, self-identification gender, students' year of study), and methods of collecting and processing data. The article describes the social-emotional learning techniques that were used in the study, including: the exit ticket, reading and dialogue journals, a pilgrim's diary, assessment rubrics, reflective strategies and graphic organizers. The study provides an algorithm for working in the educational process and peculiarities of implementation of social-emotional learning techniques in formative assessment of pre-service English language teachers, as well students' and teachers' feedback, expressed during interviews in the process of experimental study. The results of the study confirmed that the use of social-emotional learning techniques in the formative assessment of pre-service English language teachers has a positive effect on the development of their English communicative competency, as it creates a positive and productive learning environment aimed at the development of important communicative skills and abilities, and also plays a decisive role in enhancing students' emotional intelligence, their mental well-being, which boosts their academic progress.

Key words: social-emotional learning, formative assessment, pre-service teachers of English, SEL techniques, English communicative competency.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Застосування соціально-емоційного навчання (СЕН) в освітньому процесі пов'язано з концепцією емоційного інтелекту (відомого також як емоційний коефіцієнт (EQ)), яка набула популярності у 1995 р. завдяки книзі Д. Гоулмана «Емоційний інтелект: чому він може мати більше значення, ніж IQ» (1995), де EQ визначено як «здатність сприймати, контролювати та оцінювати емоції» [15, с. 53]. Дослідники з різних куточків світу доклали значних зусиль для розробки рамкових рекомендацій щодо впровадження стратегій СЕН, які допомагають розвивати навички емоційного інтелекту здобувачів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Рамкові рекомендації, такі як CASEL [7], спрямовані на створення гармонійного освітнього середовища, сприятливих умов для розвитку емоційного інтелекту студентів, що у свою чергу покращує їх академічну успішність та загальне благополуччя. Роботи [9; 23], в яких досліджується взаємозв'язок емоційного інтелекту та вивчення іноземних мов, доводять, що студенти з вищим рівнем емоційного інтелекту відчувають менше тривоги і стресу на заняттях англійської мови і, відповідно, мають вищий рівень сформованості комунікативної компетентності. Також науковці [14; 22] зазначають,

що викладачі іноземних мов із вищим рівнем емоційного інтелекту більш чутливі до потреб своїх студентів загалом, та соціально-емоційних потреб зокрема, і здатні використовувати методи та техніки, які поліпшують як особисте ментальне благополуччя, так і психоемоційний стан студентів.

Дослідники стверджують, що в контексті мовної освіти емоції та благополуччя є взаємопов'язаними елементами, отже, їх слід досліджувати разом задля глибшого розуміння їх взаємообумовленості та взаємодії в освітньому середовищі. Ряд досліджень [5; 19] доводять, що негативні емоції, (тривожність, нудьга, депресія тощо), можуть негативно впливати на вивчення іноземної мови. І, навпаки, позитивно заряджені емоції покращують академічну успішність студентів, оскільки почуття задоволення, комфорту, гордості, впевненості у собі сприяють легшому вирішенню проблем [2; 12].

Використання СЕН в освітньому процесі має обов'язково включати моделювання поведінки, і викладач повинен надати можливості майбутнім вчителям розвивати ці навички під час педагогічної практики з метою формування вміння створювати емоційно комфортну атмосферу в процесі здійснення майбутньої професійної діяльності [18].

Ми розглядаємо формувальне оцінювання як тип поточного оцінювання, що здійснюється безпосередньо під час процесу навчання з метою збору інформації про прогрес студентів, як інструмент, що дозволяє викладачеві отримати миттєвий зворотний зв'язок, скорегувати та адаптувати методи, прийоми, стратегії викладання для надання цілеспрямованої підтримки здобувачам [6; 11; 20]. Водночас, ми розглядаємо прийоми СЕН у формувальному оцінюванні як багатомірні практики, де кожна дія спрямована на оцінку і розвиток компетентностей у самоусвідомленні, самокеруванні, соціальній усвідомленості, взаємодії та прийнятті відповідальних рішень.

Дослідники [21] визначають формувальне оцінювання як один з найпотужніших освітніх інструментів для підвищення академічної успішності та здатності студентів до навчання. У роботі [13] підкреслено, що результати формувального оцінювання можуть стати в нагоді не лише педагогам, а й студентам, адже дають змогу визначити різницю між наявним рівнем знань, умінь і навичок та задекларованими програмними результатами навчання, а відтак вжити заходів для подолання виявлених прогалів. Формульне оцінювання сприяє чіткішому розумінню студентами навчальних цілей через їх активне залучення до процесів самоаналізу та рефлексії щодо власної академічної успішності. Згідно з дослідженнями [10] формувальне оцінювання вищого рівня має значний позитивний вплив на мотивацію здобувачів освіти та їх зацікавленість процесом навчання.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення зв'язку між СЕН і формувальним оцінюванням, його впливу на результати навчання майбутніх учителів англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стаття репрезентує результати якісного кейс-дослідження, яке презентує відповідь на питання: *Як вплинула реалізація прийомів СЕН у формувальному оцінюванні на розвиток англомовної комунікативної компетентності майбутніх вчителів англійської мови?*

У дослідженні, проведеному на базі п'яти закладів вищої освіти України, взяло участь 80 майбутніх вчителів англійської мови (третьої і четвертого року навчання). На початку експериментального дослідження прийоми СЕН було введено у робочу навчальну програму здобувачів, а протягом семестру збиралися результати виконання завдань та проводилися опитування здобувачів, які брали участь у проєкті. Більш детальна інформація щодо учасників експериментального навчання представлена у таблиці 1.

Важливо зазначити, що багато з цих здобувачів пережили релокацію (за кордон чи на підконтрольну територію України) через війну, спричинену російською агресією на території України. З урахуванням унікальних обставин, з якими зіштовхнулися і продовжують зіштовхуватися ці особи, важливо визнати, що вони пережили і продовжують переживати психологічну травму. Як дослідники, автори цієї статті та викладачі закладів вищої освіти, ми усвідомлювали вищенаведений факт і дотримувалися необхідних протоколів для безпечного та етичного збору даних.

Протягом шестимісячного дослідження заняття зі здобувачами проводилися дистанційно в онлайн-форматі і включали як синхронні, так і асинхронні елементи. До цього дослідження учасники не мали попереднього досвіду роботи з СЕН. Отже, автори ставали собі за мету заповнити цю прогалину та надати викладачам, а також здобувачам, які є майбутніми вчителями англійської мови, знання та навички, необхідні для впровадження практик СЕН у майбутній професійній діяльності.

Викладачі, які інтегрували СЕН у навчальний план з дисципліни «Методика навчання англійської мови», додали до практичних занять із майбутніми вчителями англійської мови прийоми СЕН. По завершенню кожного заняття було виділено окремі 10 хвилин для інтерв'ювання учасників, з проханням поділитися своїм досвідом та враженнями від впровадження технік СЕН в формувальному оцінюванні, зосереджуючись зокрема на його впливі на розвиток англомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів.

Під час онлайн інтерв'ю, викладачі використовували набір питань, щоб отримати відгуки від майбутніх вчителів англійської мови. Для сприяння

Таблиця 1

Інформація про учасників експериментального дослідження

Заклад вищої освіти	Кількість учасників			Гендерна самоідентифікація		Рік навчання	
	Проживають вдома	Переміщені на неокуповану територію України	Переміщені і проживають за кордоном	жіноча	чоловіча	3-рік	4-рік
Харківська гуманітарно-педагогічна академія	9	4	2	13	2	0	15
Криворізький державний педагогічний університет	14	0	6	16	4	15	5
Бердянський державний педагогічний університет	2	6	8	10	6	10	6
Ужгородський національний університет	12	0	2	11	3	14	0
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського	12	0	3	14	1	0	15
Загалом	49	10	21	64	16	39	41

співпраці та отримання зворотного зв'язку, викладачі документували дані зі своїх інтерв'ю, а також свої враження у спільному онлайн-документі. Ця колаборативна платформа дозволяла спостерігати за роботою та порівнювати результати опитувань колег, сприяючи колективному розумінню впливу прийомів СЕН на загальну продуктивність майбутніх вчителів англійської мови та їх англійську комунікативну компетентність.

Крім того, викладачі систематично збирали результати роботи здобувачів у межах аналізу окремих прийомів СЕН, використовуючи різноманітні онлайн-інструменти. Ці результати були узгоджені та збережені як артефакти, що сприяли створенню повної документації щодо впливу та ефективності прийомів СЕН для розвитку англійської комунікативної компетентності здобувачів. Ця практика не лише сприяла оцінці індивідуального прогресу, але й збагатила узагальнене розуміння результатів, досягнутих завдяки впровадженню СЕН у процес формування оцінювання. Використання різноманітних онлайн-інструментів, таких як Google docs, Jamboard, Padlet, надавало динаміки експериментальному навчання, пропонуючи детальне та різноманітне представлення залучення здобувачів та їхньої вправності в навчальних активностях, які розвивали соціально-емоційний інтелект.

Для підвищення надійності, валідності та триангуляції використовувалися стратегії верифікації. Кожен автор незалежно аналізував дані, використовуючи метод експертної оцінки, консультуючись із викладачами, які мають досвід впровадження прийомів СЕН у формування оцінюванні. Колаборативна платформа Google Drive, за допомогою якої університетські викладачі документували свої спостереження та враження через спільний онлайн-документ, сприяла постійній співпраці та спостереженню. Цей підхід дозволив усім учасникам експерименту спостерігати та порівнювати

результати інтерв'ю та робіт здобувачів, сприяючи колективному розумінню впливу прийомів СЕН на рівень розвитку англійської комунікативної компетентності студентів.

Результати дослідження. Протягом дослідження використання прийомів СЕН у формуальному оцінюванні майбутніх вчителів англійської мови було застосовано низку прийомів СЕН. Далі наведемо приклади застосування прийомів СЕН у формуальному оцінюванні, алгоритм роботи з ними, а також відгуки студентів щодо використання зазначених прийомів в освітньому процесі.

1) *Exit Ticket*. Дослідження виявило, що Exit Ticket був однією з найбільш улюблених активностей СЕН. Поставлені в Exit Ticket питання зосереджувалися на емоціях учасників, самосвідомості та міжособистісних навичках. Деякі з питань включали: *Які три речі ви вивчили на занятті (проаналізуйте знання та навички, які ви здобули), які дві теми або активності вам сподобалися або вас зацікавили найбільше? Чому?* Під час виконання вправи Exit ticket майбутні вчителі англійської мови використовували цифрові платформи, зокрема Jamboard, яка виявилася ефективним інструментом для реалізації СЕН.

Підтверджуючи ефективність використання цифрових інструментів у рамках СЕН, які сприяють розвитку англійської комунікативної компетентності, одна зі здобувачок (Наталія) зазначила: «Exit Ticket допоміг мені узагальнити те, що я вивчила на занятті, дозволяючи краще організувати та запам'ятати інформацію. Я помітила значне покращення мовленнєвих навичок протягом семестру. Я відчувала більшу зацікавленість та зв'язок із процесом навчання, що позитивно позначилося на моїй здатності висловлювати свої думки англійською мовою. Я приписую це покращення застосуванню прийомів СЕН, які ми використовували. Найкращим з них, на мою думку, є Exit Ticket».

Аналогічно, Михайло рефлексував щодо впровадження Exit Ticket, висловлюючи наступне: «Використання технік СЕН значно «освіжило» темп навчання. Особисто я завжди намагався відповісти на такі питання емоційно, що підтримувало моє бажання покращити свої навички англійського спілкування».

2) *Reading Logs*. Завдяки «читацьким журналам» студенти мали можливість проявити свої емоції у різноманітних видах діяльності, надаючи відповіді на запитання, пов'язані з аналізом літературних творів, або копіюючи короткий текст на одному боці сторінки, виражаючи власні емоційні реакції на іншому. Учасники погодились, що «читацькі журнали» є корисним інструментом, що допоміг їм краще зрозуміти алгоритм дій, оскільки в них чітко перераховані всі необхідні кроки для виконання завдання. Техніка «потоків свідомості», рекомендована для учасників, дозволила їм фіксувати еволюцію думок, образів, асоціацій, почуттів, суджень та інших когнітивних процесів під час виконання завдання.

Враження студентів від участі у цьому виді діяльності були досить цікавими. Богдана поділилася тим, що використання прийомів СЕН під час оцінювання сприяло розвитку її англійської комунікативної компетентності. Спілкування через «читацькі журнали» підвищило її здатність розуміти та використовувати різноманітні мовні конструкції, ідіоми та вирази, що покращило рівень мовного сприйняття і продукції. Культурне занурення, що було забезпечено різноманітними матеріалами для читання, сприяло розвитку вмінь ефективного міжкультурного спілкування. «Тепер я відчуваю себе краще підготовленою до дискусій, здатна чітко і лаконічно висловлювати ідеї. Само-refлексія, властива веденню читацького журналу, мотивувала мене до вдосконалення власних комунікативних стратегій».

Анастасія також поділилася своїм досвідом після впровадження цього прийому СЕН із її викладачем, зокрема власними враженнями від ведення «читацьких журналів»: «Оптимістичні та захоплюючі теми, які було запропоновано у «читацьких журналах», допомагали мені відчувати себе частиною спільноти, яка дарувала надію на майбутнє. Висловлюватись англійською непередбачуваними способами стало легше завдяки посмішці лектора, підтримці та щирому інтересу».

Твердження Богдани і Анастасії найкраще узагальнюють зібрані дані про вплив «читацьких журналів» та відображають, що учасниці отримали позитивний досвід, відзначаючи вплив «читацьких журналів» на розвиток англійської комунікативної компетентності та відчуття спільноти.

3) *Dialogue Journals*. «Діалогові журнали» як форма інтерактивної взаємодії між викладачами та студентами надали можливість використання

особистого життєвого досвіду з метою розвитку соціально-емоційної та комунікативної компетентностей. Під час проведення експериментального дослідження тематика ведення «діалогових журналів» на платформах Kialo та Padlet варіювалась від обміну ідеями та коментарями щодо переваг та недоліків дистанційного та очного форматів навчання до дослідження можливостей середовища підтримки віртуальних спільнот у кризові періоди.

Під час напівструктурованого інтерв'ю Анастасія зазначила, що впровадження прийому СЕН створило динамічне та підтримує навчальне середовище. «Участь у таких формах роботи як «діалогові журнали», що акцентують увагу на емоційному інтелекті та навичках міжособистісного спілкування, дозволила мені не лише підвищити власну мовну вправність, але й розвинути глибше сприйняття мови. У групових обговореннях я відчувала, що виражаю свої думки з більшою чіткістю, і ця впевненість перетворилася сприяла розвитку комунікативної компетентності. Крім того, включення в оцінювання вправ саморефлексії підштовхнуло мене критично аналізувати мовлення, що, в свою чергу, сприяло постійному процесу вдосконалення. Підтримка та зворотній зв'язок від однолітків та викладачів під час рефлексії відіграли важливу роль у вдосконаленні моїх мовних навичок і мовленнєвих умінь».

Розповідаючи про вплив «діалогових журналів», Аліса зауважила, що «просто закохалася у ведення «діалогових журналів» з першого заняття. Відчуваючи виснаженість і стрес під час війни, я намагалася знайти спосіб відволіктися від усіх жахів навколо, старанно вчитися і робити все можливе. Однак, чим більше я докладала зусиль, тим більше відчувала стрес (не все виходило гладко). Теми, які ми обговорювали у наших онлайн-журналах, оптимістичні та підбадьорливі, просто давали мені відчуття спільноти і надії на майбутнє. Я відчувала себе необхідною і важливою. Я пишалася собою та відчувала себе значно впевненішою у своїх комунікативних можливостях».

4) *Pilgrim's Journals*. Протягом шестимісячної програми підготовки майбутніх учителів іноземної мови учасникам необхідно було реагувати на різні завдання у письмовій формі. Кількість та стиль завдань змінювались протягом тренувальної сесії. Наприклад, у деякі дні було три коротких завдання, а в інші дні був вибір робити одне з двох різних завдань. Раз на місяць студентам слід було подати щомісячний звіт про щоденне ведення журналу. Очікувалося, що кожна письмова відповідь буде складатися з 6-8 речень, які мали бути обдуманими, рефлексивними, критичними та докладними.

Зібрані дані показали, що учасники вважали це завдання терапевтичним. Наприклад, Олена зауважила, що «ведення «щоденника паломника» мало на мене дуже позитивний вплив, тому що воно

заспокоювало, допомагало концентруватися. Крім того, це була хороша можливість проаналізувати своє внутрішнє «я», відволіктися від поганих новин».

Одночасно Ніна зазначила, що «залучення до творчого письма в «щоденнику паломника» створило підтримуюче та віддзеркалювальне середовище, де я могла не лише покращити свою мовну вправність, але й зміцнити міжособистісні та емоційні компетентності. Я вдосконалювала навички вираження думок та ідей англійською мовою».

Загалом, результати інтерв'ю дозволяють стверджувати, що «щоденники паломника» були ефективним прийомом СЕН для учасників, оскільки дозволив їм поділитися особистим досвідом, зануритись у внутрішнє «я» під час рефлексії. Досвід з ведення щоденників не лише розвивав англомовну комунікативну компетентність учасників, але й сприяв глибшому розумінню емоційних відтінків, що є невід'ємною характеристикою ефективного спілкування.

5) *Assessment Rubrics*. Використання «рубрик оцінювання» для розвитку англомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземної мови та імплементація принципів СЕН у формувальне оцінювання мало потужний та дієвий результат. Наприклад, за словами Дарини, «Внутрішня прозорість у процесі оцінювання через рубрики є трансформаційною. Вони надають чіткий та адаптивний фреймворк, який може бути застосований до різноманітних завдань, сприяючи комплексній та систематичній оцінці».

Цей акцент на чіткості відповідає більш широкій темі прозорості як фундаментальному аспекту формувального оцінювання із удосконаленням соціально-емоційних навичок. Особливо актуальними для учасників були різноаспектні критерії. Як зауважив Ігор, «Підвищена точність у оцінці стає очевидною, коли викладачі докладають зусиль до формулювання критеріїв, які якнайточніше відповідають вимогам кожного завдання. Ця точність сприяє покращенню надійності та актуальності процесу оцінювання». Різноманітні підходи до застосування оцінювальних рубрик сприяють глибині стратегії формувального оцінювання. Наприклад, цілісні шкали надають інтегровану оцінку мовленнєвої діяльності, охоплюючи загальне

враження від навичок і вмінь учасників. Натомість, аналітичні шкали розбивають діяльність на окремі компоненти, пропонуючи комплексну оцінку змісту, структури, словникового запасу та граматики.

б) *Reflexive Activities*. Учасники особливо відмітили рефлексивні стратегії, прикладом яких є: *Поділіться фотографією, що нагадує вам про щастя та мир, та прорефлексуйте (усно або письмово) щодо їх змісту*. Рефлексивні стратегії були спрямовані не лише на розвиток англомовної комунікативної компетентності учасників, але й поглиблювали навички само- та взаємоцінювання. Під час підготовки до виступу учасникам пропонувалося врахувати елементи в Чек-листі (Рис. 1), які пізніше аналізувалися та перевірялися їхніми одногрупниками та викладачем. Після завершення Чек-листа кожен учасник відчував себе набагато впевненіше та відповідальніше ставився до процесу навчання.

Учасники визнали рефлексивні стратегії особливо важливими для розвитку власних комунікативних умінь. Наприклад, Наталія зазначила: «Я відчула, що якість моїх комунікативних умінь покращилася. Власне кажучи, спілкування англійською завжди було для мене складним через певні бар'єри, обумовлені недостатнім рівнем лексичних знань мови. Тепер я відчуваю, що мій рівень значно підвищився, а бар'єри майже зникли. Одне з моїх улюблених завдань полягало у можливості проаналізувати те, що я написала або сказала, а також послухати / прочитати, що мої одногрупники думають про ту саму проблему. Це має значний якісний вплив на навички усного мовлення, а також на здатність думати творчо та виходити за межі тривіального».

Аналогічно, Михайло відзначив вплив рефлексивних стратегій на розвиток власних мовленнєвих умінь: «Впровадження прийому СЕН було чудовою зміною в освітньому процесі. Цей спосіб залучення позбавив мене страху просити про допомогу, тривожності перед тим, щоб «навантажити» когось своїми проблемами. Навіть якщо іноді такі запитання здаються банальними, вони все одно нагадують аудиторії про важливість їх задавати, що може бути вирішальним для самопочуття спільноти. Особисто я завжди прагнув

<i>Did I use...?</i>	<i>I think</i>	<i>My peer thinks</i>
Punctuation (capital letters, commas, full stops, exclamation marks) / proper intonation patterns (ascending / descending tone)		
Epithets (powerful adjectives)		
Similes		
Exciting sentence starters		
Adjectives to describe emotions / feelings		

Рис. 1. Приклад шаблону Think-Pair-Share Checklist

відповідати на такі запитання, відповідати на них чесно, що, в свою чергу, підсилює моє бажання вдосконалювати свої мовленнєві уміння».

Дані свідчать, що рефлексивні стратегії (як самостійна, так і взаємна рефлексія) підштовхували учасників аналізувати власну комунікативну компетентність, а також відчувати позитивне ставлення до навчання, що, викликало позитивні емоції та гармонійне самопочуття.

7) *Graphic Organizers*. Графічні органайзери виявилися незамінними інструментами для сприяння автономності студентів та високого рівня відповідальності у засвоєнні мови. Наприклад, Валерія висловила своє враження щодо впливу графічних органайзерів, зазначивши: «Ці інструменти [графічні органайзери] дозволили мені активно керувати власною траєкторією навчання».

Під час роботи з різними графічними органайзерами, такими як, наприклад, таблиці KWL, учасники здобували нові знання та вивчали нові поняття. Мілана пояснила, що «використання таблиці KWL перед зануренням у літературний дискурс надало мені фреймворк для формування власних думок». У той же час ця підготовча процедура не лише сприяла розвитку індивідуального стилю висловлювання, але й слугувала цінним джерелом інсайтів під час подальших усних обмінів думками між викладачами та іншими учасниками. Як зауважила Ніна: «Я стала кращим оратором та отримала необхідні знання щодо використання мовних норм».

Висновки. Проведене дослідження дало можливість визначити вплив впровадження прийомів СЕН у формувальне оцінювання на розвиток англомовної комунікативної компетентності майбутніх вчителів англійської мови як іноземної. Отримані результати свідчать про те, що використання прийомів СЕН у формувальному оцінюванні сприяє розвитку соціально-емоційних навичок учасників та їх англомоної комунікативної компетентності. Водночас, використання прийомів СЕН під час формуального оцінювання дозволяє розвивати не лише мовлення, але й загальні комунікативні компетентності студентів, що робить акцент на важливості впровадження цілісних підходів до вивчення мови для досягнення більш комплексного навчання, що підтверджено й іншими дослідженнями [9; 23].

Отже, після проведених інтерв'ю, було визначено ефективність конкретних прийомів СЕН, що призвело до помітного поліпшення рівня володіння розмовною англійською мовою. Крім того, взаємодія між однолітками сприяла створенню атмосфери співпраці, викликаючи відчуття співдружності серед студентів. Взаємний обмін ідей та думок англійською мовою під час дослідження сприяв кращому розумінню ефективних стратегій комунікації, що також підтверджується розвідками [9; 23].

Аналіз інтерв'ю вказує на те, що в окремих випадках прийоми СЕН сприяли особистісному розвитку та вдосконаленню навичок англомовної комунікації, розвитку самосвідомості, вмінню розпізнавати та скеровувати власні емоції, а також поважати почуття інших. Ці результати узгоджуються з висновками інших досліджень [3; 4; 8; 17].

Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про те, що прийоми СЕН сприяють не лише академічному прогресу, але й глибшій та більш значущій взаємодії з англійською мовою, створюючи позитивне та продуктивне навчальне середовище, спрямоване на розвиток важливих комунікативних навичок і вмінь. До прикладу, Ірина, одна з дослідниць, поділилася своїми висновками, отриманими під час інтерв'ю зі студентами, підкреслюючи трансформаційний вплив прийомів СЕН на викладання мови: «На мою думку, прийоми СЕН привнесли новий вимір у викладання мови, розвиваючи не лише мовленнєві навички і вміння, але й емоційний інтелект. Очевидно, що ці техніки створюють позитивну та інклюзивну атмосферу, сприяючи глибшому розумінню і сприйняттю мови. Я стала свідком розквіту колективного навчання, де студенти надають конструктивні поради та відгуки, підтримують одне одного у процесі опанування мови. Такий цілісний підхід сприяє загальному благополуччю студентів та готує їх до ефективної комунікації в реальних життєвих ситуаціях».

Олена, інший учасник дослідження та викладач англійської мови, поділилася своїм баченням щодо впровадження прийомів СЕН у процесі формуального оцінювання: «Озираючись назад і порівнюючи досвід довоєнних подій і той, який я отримала протягом останніх двох років, я дійшла висновку, що пережила унікальні емоції та стикнулася з унікальними обставинами. Я більшою мірою почала співчувати своїм студентам, визнаючи той рівень емоційного навантаження, яке з'являється у них та їхніх сім'ях через війну. Впровадження прийомів СЕН дозволило мені створити сприятливе та інклюзивне навчальне середовище, пізнаючи різноманіття емоційних досвідів студентів. Я відчула підвищену турботу про їх благополуччя, яка виходила за межі академічної успішності й охоплювала емоційне та психічне здоров'я».

Антоніна, дослідниця та викладачка англійської мови, також висловила свої думки під час проведення дослідження: «Перед впровадженням прийомів СЕН моя основна увага як викладача зосереджувалася на змісті, поліпшенні мовленнєвих навичок та досягненні академічних цілей. Хоча ці елементи надзвичайно важливі, включення елементів СЕН стало інноваційною стратегією у процесі викладання. Я зрозуміла, що освіта – це не лише про передачу знань; це також про створення сприятливих умов гармонійного розвитку та психологічного благополуччя».

студентів. Я стала більш чутливою до різноманітних потреб і вподобань моїх студентів. Техніки СЕН дали мені інструменти, необхідні для створення цілісного та інклюзивного навчального середовища, де студентів розуміють, підтримують, поважають і цінують один одного. Цей підхід зробив навчання більш значущим і актуальним».

Відтак, можна впевнено стверджувати, що СЕН у формульованому оцінюванні виходить за межі звичайних методів викладання, створюючи навчальний простір, де поєднуються розвиток емоційного інтелекту і володіння мовою. Позитивний вплив на студентів підтверджує той факт, що включення СЕН є цінною стратегією в мовному навчанні. Майбутнім учителям-мовникам необхідна підготовка та відповідні знання, які б допомагали їм розпізнавати симптоми тривожності, визначати причини та впроваджувати стратегії, які пом'якшують або значно зменшують фактори стресу для студентів [21, с. 13]. Отже, включення прийомів СЕН у традиційну програму навчання та процедури формульованого оцінювання майбутніх учителів англійської мови дозволяє викладачам враховувати індивідуальні потреби здобувачів, розвивати їх соціальні компетентності, забезпечувати психологічне благополуччя й, відповідно, підвищувати академічні результати, внутрішню та зовнішню мотивацію до вивчення мов [3; 14; 22].

Отже, основною метою освітньої системи сьогодні є мотивація, підтримка та створення продуктивного навчального середовища, де кожен учасник відчуває себе комфортно та впевнено. Головний аспект процесу навчання – оцінювання, а зокрема формульоване, – має бути доповнений прийомами СЕН, аби належним чином виконувати свою функцію в умовах невизначеності та спонукати бажання студентів глибше занурюватися в предмет, не відчуваючи стресу або тривожності. Кожен з учасників інтерв'ю підкреслює трансформаційний ефект прийомів СЕН на розвиток власної англомовної комунікативної компетентності, вказуючи на подолання мовного бар'єру, набуття впевненості в англомовному спілкуванні.

Викладачі, які впроваджують прийоми СЕН, підкреслюють його вирішальну роль у підвищенні емоційного інтелекту студентів, їхнього психологічного благополуччя, що не могло не справити позитивного впливу на академічні результати. Світогляд викладачів також змінився, фокусуючись на позитивному навчальному середовищі та гнучкості у всіх аспектах викладання. Отже, проведене дослідження підтверджує, що впровадження прийомів СЕН у формульоване оцінювання сприяє кращому зворотньому зв'язку, дозволяючи миттєво реагувати на потреби студентів, модифікувати матеріал чи стратегії, а також створюючи можливість цілісного підходу до вивчення та викладання іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дмітренко Н. Соціально-емоційне навчання здобувачів ЗВО. *Стратегічні інновації соціальних комунікацій та іноземної філології в умовах кризи: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції*, 1 червня 2024 р.. Суми : Сумський державний університет, 2024. С. 275–279.
2. Дмітренко Н., Панченко В., Гладка О., Школа І., Девіцька А. Застосування прийомів соціально-емоційного навчання у формульованому оцінюванні майбутніх учителів англійської мови. *Молодь і ринок*. 2024. № 222, т.2. С. 80–85. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.298742>
3. Панченко В. Соціально-емоційне навчання як сучасна педагогічна парадигма у вищій освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 65, т. 2. С. 91–94. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.19>
4. Салюк Б., Школа І. Цифровий сторітелінг як інструмент для розвитку соціо-емоційних компетентностей на уроках англійської мови. *Наукові записки БДПУ. Серія «Педагогічні науки»*. 2023. № 2. С. 298–305. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-2>
5. Bai B., Shen B., Wang J. Impacts of social and emotional learning (SEL) on English learning achievements in Hong Kong secondary schools. *Language Teaching Research*. 2021. Vol. 1. P. 1–25. <https://doi.org/10.1177/13621688211021736>
6. Cefai C., Downes P., Cavioni V. *A formative, inclusive, whole school approach to the assessment of social and emotional education in the EU*. NESET report, Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2021. <https://doi.org/10.2766/506737>
7. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). *CASEL's SEL Framework: What are the core competence areas and where are they promoted?* 2020. Available at: <https://casel.org/casel-sel-framework-11-2020/?view=true>
8. Devitska A. Modern SEL Techniques in an EFL Classroom. *Transcarpathian Philological Studies*. 2023. Vol. 29, № 1. P. 120–124. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.21>
9. Dewaele J.-M., Petrides K.V., Furnham A. Effects of trait emotional intelligence and sociobiographical variables on communicative anxiety and foreign language anxiety among adult multilingual: A review and empirical investigation. *Language Learning*. 2008. Vol. 58, № 4. P. 911–960. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9922.2008.00482.x>
10. Dmitrenko N., Budas I., Koliadych Y., Poliarush N. Impact of Formative Assessment on Students' Motivation in Foreign Language Acquisition. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2021. Vol. 8, № 2. P. 36–50. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2021.8.2.dmi>
11. Dmitrenko N., Budas Iu. The Impact of Feedback on Students' Autonomous ESP Learning Outcomes. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. Vol. 13, № 2. P. 323–339. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/424>
12. Fernández-García A., Fonseca-Mora C. EFL learners' speaking proficiency and its connection to emotional understanding, willingness to communicate and musical experience. *Language Teaching Research*. 2019. Vol. 26, № 1. P. 136216881989186. <https://doi.org/10.1177/1362168819891868>

13. Ferreira M., Martinsone B., Talić S. Promoting sustainable social emotional learning at school through relationship-centered learning environment, teaching methods and formative assessment. *Journal of Teacher Education for Sustainability*. 2020. Vol. 22, № 1. P. 21–36. <https://doi.org/10.2478/jtes-2020-0003>
14. Gkonou Ch., Mercer S. *Understanding emotional and social intelligence among English language teachers*. British Council. 2017.
15. Goleman D. *Emotional intelligence: why it can matter more than IQ*. Bantam Books. 1995.
16. Gotwals A. W., Cisterna D. Formative assessment practice progressions for teacher preparation: A framework and illustrative case. *Teaching and Teacher Education*. 2022. Vol. 110. P. 103601. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103601>
17. Hladka O. Implementation of SEL Techniques in the EFL Classroom in Challenging Times. *Current Issues of Humanitarian Sciences: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobysk State Pedagogical University*. Drohobych: "Helvetika" Publishing House. 2024. Vol. 70, № 1. P. 317–321.
18. Ji Y., Oubibi M., Chen S., Yin Y., Zhou Y. Pre-service teachers' emotional experience: Characteristics, dynamics and sources amid the teaching practicum. *Front. Psychol.* 2022. Vol. 13. P. 968513. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.968513>
19. MacIntyre P., Ross J., Clément R. Emotions are motivating. In Lamb, M. (Ed.), *The Palgrave handbook of motivation for language learning* (183-202). London: Palgrave Macmillan. 2019. https://doi.org/10.1007/978-3-030-28380-3_9
20. Panchenko V. Alternative assessment methods in evaluation future foreign language teachers' learning achievements. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*. 2017. Vol. 15. P. 55–61. Available at: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1553>
21. Pentón Herrera L., Martínez-Alba G. *Social-emotional learning in the English language classroom: Fostering growth, self-care, and independence*. TESOL Press. 2021.
22. Shahivand E. S., Moradkhani S. The relationship between EFL teachers' trait emotional intelligence and reflective practices: A structural equation modeling approach. *Innovation in Language Learning and Teaching*. 2019. Vol. 14, № 5. P. 466–480. <https://doi.org/10.1080/17501229.2019.1620241>
23. Shao K., Yu W., Ji Z. An exploration of Chinese EFL students' emotional intelligence and foreign language anxiety. *The Modern Language Journal*. 2013. Vol. 97, № 4. P. 917–929. <https://doi-org.proxygw.wrlc.org/10.1111/j.1540-4781.2013.12042.x>